

Statsbudsjettet 2026

Høringsinnspill fra Norsk bibliotekforening ang. Prop. 1 S (2025–2026) For budsjettåret 2026 under Kommunal- og forvaltningskomiteen

Norsk bibliotekforening organiserer fag- og forskningsbibliotek, skolebibliotek og folkebibliotek og har både personlig medlemskap og institusjoner som medlemmer. I dette høringsinnspillet vil vi peke på Helsebiblioteket. I tillegg en refleksjon rundt lesingens plass i folkehelse- og beredskapsarbeidet.

Folkebibliotek i kommunene er infrastruktur for demokrati og levende lokalsamfunn

Kommunerammer og presset økonomi

Bruk folkebibliotekenes infrastruktur

Folkebibliotekloven slår fast at det skal være et folkebibliotek i hver kommune (§4). Det er dermed en helt unik sjanse til å bruke en arena som har som har demokrati, møteplass, kunnskap og lesing i sine kjerneoppgaver og kompetanse. Dette er også de verdiene som sikrer gode lokalsamfunn, og som står på spill akkurat nå.

Vår oppfordring er derfor: Sørg for at tilbudet opprettholdes og styrkes, ikke kuttes.

Folkebibliotekene er presset

Lørenskog kommune foreslår blant annet å kutte åpningstider på biblioteket fra syv til to dager i uken, Lillehammer bibliotek har fått 22,77% kutt, og Deichman vurderer å stenge meråpent-tilbudet. Konsekvensene vil være store både på kort og på lang sikt.

Rapporten "Samfunnsverdien av et folkebibliotek" (2025) viser at biblioteket skaper samfunnsverdi tilsvarende åtte kroner for hver krone kommunen investerer.

Folkebibliotekene løser mange oppgaver lokalt

Det er lenge siden bibliotekene kun dreide seg om lesing og bøker. Kompetansen, oppgavene og rollene til folkebiblioteket er sammensatte, og mange steder en av de viktige bærebjelkene i lokalsamfunnet. Folkebibliotekene gjennomfører en rekke andre oppgaver, enten gjennom å få tillagt nye oppgaver (som servicetorg, billettkontor, utlånssentral osv), eller som følge av at andre tilbud stenger ned eller digitaliseres (banker, NAV-kontor, andre offentlige etater osv).

Bibliotek er tidlig innsats og forebygging

Folkebibliotekene står i en særstilling i å kunne jobbe tverrsektorielt og helhetlig. Bibliotekene bidrar innen mange ulike områder, har høy grad av tillit, og kan være en nøkkelfaktor som jobber på tvers i lokalmiljøene.

Økt bruk og etterspørsel, men kutt i budsjetter

Statistikken fra 2024 viser at norske folkebibliotek nå har det høyest registrerte antall besøk, utlån og arrangementer. Bibliotektilbudet er viktig, ønsket, og brukes. Men 44% av kommuner kutter i kulturbudsjetter. Antall årsverk pr innbygger i folkebibliotek går nedover. Det er færre ansatte til å løse flere oppgaver samtidig som det er flere besøkende i norske folkebibliotek. Det går ikke opp.

Høye ambisjoner, men svakt mottakerapparat

Til tross for høye statlige ambisjoner innen lesing, beredskap, ytringsfrihet og kildekritikk, står institusjonene som skal utføre oppgavene der folk bor, med lite kraft eller verktøy til å gjennomføre politikken.

Forslag: Svensk biblioteksatsing som eksempel

[Satsingen «Stärkta bibliotek» i Sverige](#) baserte seg på en forståelse av at det er behov for statlig støtte til folkebibliotek, og utviklet en ordning der stat, region og kommune samarbeidet om å løfte folkebibliotekene, og satte av 150 millioner i 2021, samme sum i 2022 og 75 millioner i 2023 som en nedtrapping. En rapport viser at ordningen har økt kapasitet og vært metodeutviklende, og bibliotekene er fornøyde med innretningen fordi det viser en statlig ambisjon, samtidig som lokal og kommunal handlefrihet ivaretas.

Midlertidig tilskuddsordning for folkebibliotek til drift og investeringer

Vi inviterer staten til å være med på en dugnad inspirert av denne ordningen. Det er nødvendig for at bibliotekene skal kunne gjøre jobben sin i lokalsamfunnet med både kunnskapsformidling, være møteplass, formidle litteratur og spre leseglede, være beredskap- og trygghetspunkt, løse utfordringer knyttet til integrering og ytringsfrihet, bekjempe digitalt utenforskap og ensomhet, i tillegg til alt annet.

Forslag til merknad: Komiteen foreslår å etablere en midlertidig tilskuddsordning på 150 mill. kr. årlig for å styrke folkebibliotek i kommunene. Ordningen skal være søknadsbasert.

Kap. 553 Regional- og distriktsutvikling

Post 60 Kompetanse og arbeidskraft i distrikta

Desentralisert og fleksibel utdanning tilrettelegger studier slik at flere gis mulighet til å ta utdanning uavhengig av bosted og livssituasjon. Ordningen skal bedre tilgangen til kompetent arbeidskraft i distriktene og forvaltes fra 2025 av fylkeskommunene.

Studiesentre søker tilskuddsmidler for å bidra til at utdanningen blir gjennomførbar for studentene som ikke er på campus.

Tilgjengelig og gjennomførbar utdanning

Universitets- og høyskolebibliotek jobber hver dag med veiledning, kildekritikk, informasjonstjenester, kurs i søk og referanser, og andre tilbud som studenter trenger for å komme trygt gjennom et studieløp. Dette må også desentralisert utdanning tilby.

Samarbeid om ressurser

Studenter oppsøker ofte det biblioteket som ligger nærmest, uavhengig av type bibliotek. Studenter i desentralisert utdanning har store variasjoner i alder, bakgrunn, digitale ferdigheter og studienivå. Prosjektet [Studenttjenester i folkebibliotek](#) på Senja har fått varige endringer for sine studenter og er et prosjekt til etterfølgelse.

Folkebibliotek finnes i alle kommuner og studiesentrene må oppfordres til å samarbeide sine lokale folkebibliotek for å utnytte ressursene på en bedre måte.

Forslag til merknad: Komiteen oppfordrer fylkeskommunene til å øke samarbeidet mellom studiesentrene med lokale folkebibliotek om tilrettelegging for studenttjenester lokalt og at forvaltningen av tilskuddsmidlene prioriteres til studiesenter som vil samarbeide med folkebibliotek.

Post 64 Pilot nærtjenestesenter

Vi viser til piloten som skal «prøve ut ulike modeller for korleis statlege publikumstenester kan gjerast tilgjengelege i område der innbyggjarane har lang reiseveg til slike tenester.» Vi støtter tiltak som klarer å se flere offentlige tilbud i sammenheng. Piloten avsluttes i 2026, mens sluttrapport skal leveres i juni 2027. Vi oppfordrer til at tilbud som dette videreføres og ikke avsluttes før evaluering er gjennomført. Resultatet kan bli økt press og dårligere tilbud på bibliotek, som mange steder er et av få åpne publikumssteder.

Sendt inn: 21.10.25

Helene Voldner

Leder, Norsk bibliotekforening